

2. Вербицкий А. А. Глоссарий терминов и понятий контекстного обучения: система педагогического образования / А. А. Вербицкий // Контекстное обучение: теория и практика. – М., 2004. – Вып. 1. – С. 3–21.
3. Вербицкий А. А. Категория «контекст» в психологии и педагогике / А. А. Вербицкий, В. Г. Калашников. – М. : Логос, 2010. – 298 с. : ил.
4. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь : более 200000 слов и словосочетаний / И. Х. Дворецкий. – 10-е изд., стер. – М. : Рус. яз. Медиа, 2006. – 843, [2] с.
5. Желанова В. В. Логіко-семантичний та психолого-педагогічний аналіз поняття «контекст» / В. В. Желанова // Наука і освіта. Педагогіка : наук.-практ. журн. Південного наук. Центру НАПН України. – 2011. – № 4/С. – С. 152–157.
6. Контексты в образовании субъекта : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. А. А. Вербицкого, Н. В. Жуковой. – М. : РИЦ МГОПУ им. М. А. Шолохова, 2005. – 96 с.

References:

1. Verbitskij A. A. *Novaya obrazovatel'naya paradigma i kontekstnoe obuchenie*, Moscow, Issled. tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 1999, 75 p.
2. Verbitskij A. A. Glossarij terminov i ponyatij kontekstnogo obucheniya: sistema pedagogicheskogo obrazovaniya, *Kontekstnoe obuchenie: teoriya i praktika*, Moscow, 2004, Vip. 1, pp. 3–21.
3. Verbitskiy A. A., Kalashnikov V. G. *Kategoriya «kontekst» v psihologii i pedagogike*, Moscow, Logos, 2010, 298 p. : il.
4. Dvoretzkij I. G. *Latinsko-russkii slovar : bolee 200000 slov i slovosochetanii*, Moscow, Rus. yaz. Media, 2006, 843, [2] p.
5. Zhelanova V. V. Lohiko-semantichnii ta psiholoho-pedahohichnii analiz poniattia «kontekst», *Nauka i osvita. Pedagogika*, 2011, № 4/S, pp. 152–157.
6. *Konteksty'v obrazovanii sub"ekta*, Moscow, RITs MGOPU im. M. A. Sholohova, 2005, 96 p.

Summary

Viktorii Zhelanova

The Main Point of the Professional Context of the Future Primary School Teacher

In the article the phenomenon of the professional context of the future primary school teacher and its semantic constituent – the notion «context» and its sphere of realization – contextual teaching of the future primary school teacher are examined. The attention is paid to the inter-discipline sources and integral nature of the notion «context». It is found out that the linguistic, philosophical and psychological interpretation of the context is accumulated in its pedagogical interpretation which is connected with the phenomenon of professional context. It is proved that professional context is the unity of inner and outer context where the inner context is treated by the author as a professional personal context that reflects the qualities which are typical for the primary school teacher as a representative of a certain profession. These are motivation, reflexive competence, sense and professional subjectivity.

The outer context is interpreted as a social context connected with socio-cultural, space-time, practical, communicative characteristics of professional activity. Hence the inner professional context embraces motivational-stimulating, reflexive-formative, sense creating and subjective-formative types of context; the outer context includes communicative formative type.

Key words: *context, contextual teaching of the future primary school teacher, professional context of the primary school teacher, professional context of the future primary school teacher, types of professional context.*

Дата надходження статті: «04» березня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «26» березня 2015 р.

УДК 371.134:005.336,2(045)

ЛАРИСА ЗДАНЕВИЧ,

доктор педагогічних наук, професор

(м.Хмельницький)

Реалізація компетентнісного підходу як одного з інструментів професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі

У статті здійснено аналіз різних теоретичних поглядів на проблему компетентнісного підходу як одного з інструментів професійної підготовки майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі. Зазначено, що компетентнісний підхід – це підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей і є ключовим методологічним інструментом реалізації мети Болонського процесу. Визначено, що під компетентнісним підходом розуміється спрямованість освіти на формування в студента компетенцій за допомогою професійних і соціальних завдань в освітньому процесі. Компетентнісний підхід передбачає підвищення суб'єктності самого студента в навчальному процесі, пов'язаної з умінням орієнтуватися в потоці інформації і рефлексією, тобто формуються поведінкові моделі – коли випускник здатний не просто відтворити інформацію (знання), а й самостійно орієнтуватися в ситуації і кваліфіковано вирішувати завдання, що

постають перед ним. З'ясовано, що реалізація компетентнісного підходу неможлива без посилення практичної спрямованості професійної освіти за умов збереження її фундаментальності. Проаналізовано категорії «компетенція», «компетентність» та «професійна компетентність». Визначено, що компетентність майбутнього вихователя розглядається як окремий вид професійної педагогічної компетентності в галузі дошкільної освіти, який тісно пов'язаний і взаємообумовлений з іншими видами психолого-педагогічної компетентності майбутніх вихователів цього профілю, та виступає результатом оволодіння низкою професійних компетенцій, обумовлених як специфікою роботи з дітьми, так і особливостями процесу соціального розвитку дошкільників.

Ключові слова: компетентнісний підхід, професійна підготовка, професійна компетентність, компетентність майбутнього фахівця, компетенція.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Наслідком трансформації освітньої парадигми є поява так званого «компетентнісного підходу», який, на думку І.Зимньої, розуміється як спрямованість освіти на розвиток особистості в результаті формування такої комплексної якості, як компетентність, що охоплює не тільки когнітивну і операціонально-технологічну складові, але й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову [5]. Компетентнісний підхід, заснований на осмисленні ролі і змісті компетентності, є важливою характеристикою нової парадигми гуманної педагогіки, орієнтованої на ціннісно-смыслову, змістовну і особистісну складові освіти. Реалізація компетентнісного підходу у вищій освіті повинна забезпечити виконання основної мети професійної освіти – підготовку кваліфікованих працівників відповідного рівня і профілю, конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних, відповідальних, здатних до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Питання реалізації компетентнісного підходу розглянуто в працях В.Вербицького, Г.Зайчука, Е.Зеєра, І.Зимньої, Д.Заводчикова, С.Лісової, Н.Мурованої, О.Овчарук, О.Пометун, М.Пустового, М.Сосніна, А.Хуторського та ін. [5; 7; 9; 13]. Дослідження В.Петрук присвячене теоретичним засадам формування базових професійних компетенцій фахівців технічних спеціальностей; проблеми управління формуванням професійних компетенцій розглянуто І.Белих; праця А.Вербицького присвячена питанню контекстного навчання у компетентнісному підході тощо. Теоретичні положення про запровадження компетентнісного підходу до дослідження процесу сучасної професійної підготовки фахівців знаходимо у працях О.Березюк, Н.Бібік, С.Вітвицької, О.Дубасенюк, О.Єфремова, С.Лісової, М.Радишевської, Н.Сидорчук та ін. Н.Радіонова розглядає компетентнісний підхід у процесі освіти як сукупність ключових, базових і спеціальних компетентностей. Компетентнісний підхід, на її думку, виступає ціннісним орієнтиром для системних змін у педагогічній освіті і є основою для розробки науково-методичного забезпечення процесу професійної підготовки і перепідготовки спеціалістів [9].

Формулювання цілей статті... Метою статті є розгляд основних положень компетентнісного підходу як одного з інструментів професійної підготовки майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу... За Національним освітнім глосарієм компетентнісний підхід – це підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей [10, с.31]. Як наголошується у низці досліджень (А.Хуторський [13] та ін.), підготовка повинна бути практикоорієнтованою, одним із завдань якої є підготовка фахівців, що характеризуються професійними компетенціями, ґрунтується на компетентнісному підході.

Компетентнісний підхід передбачає підвищення суб'єктності самого студента в навчальному процесі, пов'язаної з умінням орієнтуватися в потоці інформації і рефлексією, тобто формуються поведінкові моделі – коли випускник здатний не просто відтворити інформацію (знання), а й самостійно орієнтуватися в ситуації і кваліфіковано вирішувати завдання, що постають перед ним (в ідеалі і ставити нові). Вочевидь, що реалізація компетентнісного підходу неможлива без посилення практичної спрямованості професійної освіти за умов збереження її фундаментальності.

За основу побудови моделі майбутнього вихователя, здатного працювати з дітьми дошкільного віку, ми взяли компетентнісний підхід, оскільки вважаємо, що сучасний педагог повинен опанувати не тільки системою знань і навичок, але й бути готовим до вирішення різнопланових, педагогічних, життєвих ситуацій в освітньому процесі. Для цього необхідно визначити ті компетенції, що дозволять упорядкувати знання, уміння, особистий (суб'єктивний) досвід, здібності та використати їх у своїй подальшій професійній діяльності. У термінологічному полі дошкільної педагогіки існує досить багато розбіжностей за визначенням дефініцій: «компетентнісний підхід», «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність».

Під «компетенцією» розуміють наперед задану вимогу до освітньої підготовки (стандарт), опис повноважень, окреслення сфери діяльності, потенційну можливість особистості (Е.Зеєр, І.Зимня,

Н.Кузьміна, А.Маркова, А.Хуторський та ін.) [8]. На думку І.Зимньої, у поняття «компетенція» в якості складових частин входять знання, вміння, навички, а також особистісні якості (ініціативність, відповідальність, цілеспрямованість, толерантність тощо), соціальна адаптація (уміння працювати як самостійно, так і в колективі) і професійний досвід [5]. О.Заблоцька зазначає, що компетенції – це інтегрована особистісно-діяльнісна категорія, яка формується під час навчання в результаті поєднання початкового особистого досвіду, знань, способів діяльності, умінь, навичок, особистісних цінностей і здатності їх застосування у процесі продуктивної діяльності стосовно кола предметів та процесів певної галузі людської діяльності. Усі компоненти цієї категорії є рівноправними, вони пов'язані між собою та інтегровані одна в одну [4].

У «Словнику-довіднику основних термінів і понять з організації навчального процесу у вищих навчальних закладах» термін «компетенція» трактується як «сукупність критеріїв, доступних для вимірювання чи оцінювання знань, умінь і навичок, набутих впродовж життя, і необхідних для виконання певного виду професійної діяльності» [12, с.29].

Ми поділяємо думку Г.Беленької, що компетенції притаманні всі риси педагогічної діяльності, але всі вони набувають особливого забарвлення у діяльності майбутнього вихователя, який здійснює розвиток, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку [1, с.15–20].

У таблиці 1 подано найбільш часто аналізовані в дослідженнях визначення поняття «компетенція».

Таблиця 1

Аналіз визначень поняття «компетенція»

№ п/п	Дослідники	Визначення поняття «компетенція»	Характерна ознака
1.	Н.М.Бібік	Соціально закріплений освітній результат реалізації компетентностей	Результат
2.	О.В.Бондаревська	Здатність вирішувати проблеми завдяки не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивній участі розуму, досвіду, творчих здібностей особистості	Здатність
3.	Е.Ф.Зеер	Здатність фахівця мобілізувати у професійній діяльності знання, вміння, навички, способи виконання дій	Здатність
4.	В.В.Краєвський	Коло питань, вирішення яких входить до обов'язків фахівця	Коло питань
5.	А.К.Маркова	Готовність, яка полягає в мобілізації всіх психофізіологічних систем людини, що забезпечують ефективне виконання професійних дій	Готовність
6.	Л.М.Мітіна	Готовність, яка полягає в мобілізації всіх психофізіологічних систем людини, що забезпечують ефективне виконання професійних дій	Готовність
7.	О.В.Овчарук	Знання, уміння, навички, досвід, цінності, ставлення до певного виду діяльності	Знання, уміння, навички, досвід
8.	А.В.Хуторський	Сукупність взаємозалежних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються відносно певного кола предметів і процесів для продуктивної діяльності щодо них	Якість особистості

Термін «компетентність» у «Великій сучасній енциклопедії» за редакцією Є.Рапацевича визначено як «міра співвідношення знань, умінь і досвіду особистостей певного соціально-професійного статусу щодо рівня складності виконуваних ними завдань і проблем» [11, с.237]. А.Василюк наголошує, що компетентність є «здібністю відповідально виконувати обов'язки та знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, використовувати знання та вміння в нових умовах і іншій робочій обстановці» [2, с.25].

У таблиці 2 подано зведені дані щодо найбільш часто аналізованих у дослідженнях визначень поняття «компетентність».

Аналіз визначень сутності поняття «компетентність»

№ п/п	Дослідники	Визначення поняття «компетентність»	Характерна ознака
1.	Батищев Г.С.	Інтегральна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця	Характеристика
2.	Бондар В.І.	Здатність особистості діяти, вирішувати проблеми, використовуючи розум, досвід, творчі здібності	Здатність
3.	Зеер Е.Ф.	Інтегративна цілісність знань, умінь, навичок, які забезпечують професійну діяльність	Знання, уміння, навички
4.	Маркова А.К.	Індивідуальна характеристика ступеня відповідності вимогам професії	Характеристика
5.	Мітіна Л.М.	Сукупність знань, умінь, навичок, способів і прийомів їхньої реалізації в діяльності, спілкуванні й розвитку особистості	Знання, уміння, навички
6.	Новіков О.М.	Здібність, яка самостійно реалізується до практичної діяльності, до вирішення життєвих проблем, заснована на здобутому навчальному та життєвому досвіді	Здібність
7.	Овчарук О.В.	Інтегративна характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції	Характеристика
8.	Шукіна Г.І.	Здатність користуватись знаннями, навичками, уміннями, набутими у процесі діяльності	Здатність

Шведськими й американськими вченими В.Чапанат, Г.Вайлер, Я.Лефстед була розроблена концепція «інтегрованого розвитку компетентності», де розвиток компетентності фахівця пов'язується з інтеграцією інтелектуальних, моральних, соціальних, естетичних, політичних аспектів знань та умінь. Б.Вульфсон характеризує особливу одиницю виміру знань спеціаліста – період піврозпаду компетентності. Це означає, що через те, що за певний час після закінчення вищого закладу освіти одержані знання будуть застарілими у зв'язку з тим, що з'являється нова інформація, компетентність спеціаліста знижується на 50% [3].

Така точка зору є важливою для дослідження системи критеріїв і рівнів професійного зростання майбутнього вихователя ДНЗ у процесі його спеціальної підготовки. Оскільки поновлення інформаційного поля професійної діяльності педагога є стрімким і безперервним, щороку модернізується і трансформується близько 20% професійних знань, що вимагають системної підтримки та підвищення кваліфікаційного рівня. Тому розширення професійно-рольового репертуару і розвиток квазіпрофесійних умінь є необхідними в системі професійної підготовки майбутнього фахівця для системи дошкільної освіти. Побудова індивідуальної програми стратегії професійного зростання дасть можливість фахівцеві не втратити отримані компетентності, але і задалегідь запланувати набуття додаткових компетентностей у суміжних сферах діяльності.

Теоретичними засадами формування професійної компетентності фахівців у процесі їхньої підготовки у вищому навчальному закладі виступають положення компетентнісного підходу, відображені в працях Л.Артемової, Н.Бібік, І.Беха, В.Бондаря, І.Зимньої, І.Зязюна, Б.Коротяєва, В.Кременя, Н.Кузьміної, С.Литвиненко, О.Савченко та ін. В працях визначено завдання сучасної вищої освіти, яке полягає в тому, щоб не тільки дати молоді професійні знання, а й підготувати фахівця, який глибоко розуміє і знає свою роль у суспільстві, уміє творчо використовувати здобуті знання на практиці, працювати з людьми, критично оцінює досягнуте.

В.Чичикін зазначає, що єдиної структури стандартів професійної компетентності не існує. Він виокремлює такі складові: інформацію, що особа повинна знати або вміти робити; критерії ефективності виконаної роботи та ситуації, в яких повинна бути продемонстрована ефективність роботи [14]. Структура професійної компетентності може бути розкрита завдяки професійним вмінням. Ознакою професійної компетентності є те, що в майбутнього вихователя до початку його самостійної діяльності педагогічна компетентність сформована й усвідомлена такою мірою, що він здатний здійснювати професійну діяльність за певною кваліфікацією.

Далі в таблиці 3 подано найбільш часто аналізовані в дослідженнях визначення поняття «професійна компетентність».

Аналіз визначень поняття «професійна компетентність»

№ п/п	Дослідники	Визначення поняття «професійна компетентність»	Характерна ознака
1.	Батищев Г.С.	Володіння необхідною сумою знань, умінь, навичок, які визначають сформованість професійної діяльності	Система знань, умінь і навичок
2.	Зеер Є.Ф.	Система знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують виконання професійних обов'язків певного рівня	Система знань, умінь і навичок
3.	Маркова А.К.	Системне явище, яке включає знання, уміння, навички, професійно значущі якості фахівця, що забезпечують виконання ним власних професійних обов'язків	Явище
4.	Сластьонін В.О.	Інтегральна характеристика ділових і особистих якостей фахівця, що відображає не лише рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, а й соціально-етичну позицію особистості	Характеристика
5.	Беленька Г.В.	Здатність особи вирішувати задачі професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та розвиток комунікативних умінь	Фахові знання та вміння

На думку Г.Беленької, «професійна компетентність вихователя складається з трьох основних компонентів: теоретичних знань, практичних умінь з їх застосування та професійно-значущих якостей, що дають особистості можливість вільно, впевнено і толерантно діяти залежно від наявної необхідності та потреб оточуючого життя. Стабільний і безперервний розвиток усіх трьох складових на основі позитивних світоглядних позицій майбутнього вихователя і становить компетентність фахівця. Знання та уміння мають формуватися в контексті набуття особистістю емпіричного і професійного педагогічного досвіду» [1, с.30].

І.Зязюн підкреслює, що крім знань і умінь, педагогові необхідні певні особистісні якості, адже він сам є засобом впливу на учня [6]. Крім того, формування особистості дитини значною мірою залежить від спрямованості майбутнього вихователя, його поведінки, яка безпосередньо впливає на дитину. Тому специфіка структури професійної компетентності вихователя полягає в урахуванні професійно значущих якостей особистості.

Аналіз визначень професійної компетенції і компетентності майбутнього вихователя дозволяє визначити компетенцію як інтегративну характеристику особистості майбутнього вихователя, яка може бути представлена структурою, що складається з низки компонентів. У нашому розумінні компетентність майбутнього вихователя розглядається як окремий вид професійної педагогічної компетентності в галузі дошкільної освіти, який тісно пов'язаний і взаємообумовлений з іншими видами психолого-педагогічної компетентності майбутніх вихователів цього профілю, та виступає результатом оволодіння рядом професійних компетенцій, обумовлених як специфікою роботи з дезадаптованими дітьми, так і особливостями процесу соціального розвитку дошкільників.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі... Отже, здійснено контент-аналіз основних дефініцій: «компетентнісний підхід», «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність». З'ясовано, що професійна компетентність формується індивідуально з компетенціями кожної особистості і є її особистісною психологічною властивістю. Професійна компетентність майбутнього вихователя як фахівця є потенційною, оскільки остаточно не зреалізована і оцінюється авансовано, опосередковано через відповідні компетенції. Наявність будь-якого виду компетенцій не є показником компетентності, але є необхідною умовою її виникнення, у

цьому сенсі компетенції складають основу компетентності щодо майбутньої роботи фахівців з дошкільниками.

Список використаних джерел і літератури:

1. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : [моногр.] / Г. В. Беленька. – К. : Університет, 2011. – 320 с.
2. Василюк А. В. Вступ до спеціальності : навч. посіб. / А. В. Василюк. – Ніжин : НДПУ імені М. Гоголя, 2004. – 70 с.
3. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М. : УРАО, 1999. – 208 с.
4. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2008. – Вип. 40. – С. 63–68.
5. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 8. – С. 20–26.
6. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
8. Компетентностный подход в обучении : науч.-метод. пособие / А. В. Хуторской. – М. : изд-во «Эйдос» ; изд-во Института образования человека, 2013. – 73 с.
9. Лісова С. В. Компетентнісний підхід у вищій освіті : зарубіжний досвід / С. В. Лісова // Професійна педагогічна освіта : компетентнісний підхід : [моногр.] / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 34–54.
10. Національний освітній глосарій: вища освіта / [авт.-уклад. : І. І. Бабин, Я. Я. Боллобаш, А. А. Гармаш й ін. ; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя]. – К. : Плеяди, 2011. – 100 с.
11. Рапацевич Е. С. Педагогика : Большая современная энциклопедия / Е. С. Рапацевич. – Минск : Современное слово, 2005. – 720 с.
12. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : Словник-довідник основних термінів і понять з організації навчального процесу у вищих навчальних закладах / Тимошенко З. І., Тимошенко О. І. – К. : вид-во Європейського університету, 2006. – 58 с.
13. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций / А. В. Хуторской // Инновации в общеобразовательной школе. Методы обучения : сб. науч. трудов / под ред. А. В. Хуторского. – М. : ГНУ ИСМО РАО, 2006. – С. 65–79.
14. Чичикин В. Профессиональная готовность и ее измерение / В. Чичикин // Человек в мире спорта: Новые идеи, технологии, перспективы : тез. докл. междунар. конгр. – М., 1998. – Т. 2. – С. 491–492.

References:

1. Bielienka H. V. *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatel'ia doshkilnoho navchalnoho zakladu: monohrafiya*, Kyiv, Universytet, 2011, 320 p.
2. Vasyliuk A. V. *Vstup do spetsialnosti : navch. posib.*, Nizhyn, NDPU imeni M. Hoholya, 2004, 70 p.
3. Vulfson B. L. *Strategiya razvitiya obrazovaniya na Zapade na poroge XXI veka*, Moscow, URAO, 1999, 208 p.
4. Zablotska O. S. *Kompetentnisniy pidkhdid yak osvitiia innovatsiia: porivnialnyi analiz*, *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu*, 2008, Vol. 40, pp. 63–68.
5. Zymnyaya I. A. *Kompetentnostny'y podhod. Kakovo ego mesto v sisteme sovremenny'x podhodov k problemam obrazovaniya?*, *Vy'sshee obrazovaniye segodnya*, 2006, № 8, pp. 20–26.
6. Ziaziun I. A. *Pedahohika dobra: idealy i realiyi : nauk.-metod. posib.*, Kyiv, MAUP, 2000, 312 p.
7. *Kompetentnisnyi pidkhdid u suchasni osviti: svitoviy dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvitnoi polityky*, pid zah. red. O. V. Ovcharuk, Kyiv, K.I.S., 2004, 112 p.
8. *Kompetentnostny'y podhod v obucheniyu : nauch.-metod. posobie*, A. V. Khutorskoi, Moscow, E'jdos; izd-vo Instituta obrazovaniya cheloveka, 2013, 73 p.
9. Lisova S. V. *Kompetentnisnyi pidkhdid u vyshchii osviti : zarubizhnyi dosvid*, *Profesiina pedahohichna osvita : kompetentnisnyi pidkhdid : monohrafiya*, Zhytomyr, vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2011, pp. 34–54.
10. *Natsionalnyi osvitnii hlosarii: vyshcha osvita*, avt.-uklad. : I. I. Babyn, Ya. Ya. Boliubash, A. A. Harmash i in. ; za red. D. V. Tabachnyka i V. H. Kremenia, Kyiv, Pleiady, 2011, 100 p.
11. Rapatsevich E. S. *Pedagogika : Bol'shaya sovremennaya e'ncyklopediya*, Minsk, Sovremennoe slovo, 2005, 720 p.
12. Tymoshenko Z. I., Tymoshenko O. I. *Bolonskyi protses v dii : Slovnyk-dovidnyk osnovnykh terminiv i poniat z orhanizatsii navchalnoho protsesu u vyshchyykh navchalnykh zakladakh*, Kyiv, vyd-vo Yevropeiskoho universytetu, 2006, 58 p.
13. Xutorskoj A. V. *Tehnologiya proektirovaniya klyuchevy'x i predmetny'x kompetencij*, *Innovacii v obsheobrazovatel'noj shkole. Metody obucheniya*, Moscow, HNU YSMO RAO, 2006, pp. 65–79.
14. Chichikin V. *Professional'naya gotovnost' i ee izmerenie*, *Chelovek v mire sporta: Novye idei, texnologii, perspektivy*, Moscow, 1998, T. 2, pp. 491–492.

Summary

Larysa Zdanevych

Implementation of Competence-Based Approach as a Tool of Training Future Teachers in Higher Education

Analysis of different theoretical views to the problem of competence-based approach, as one of the instruments of professional training of the future pedagogues in higher educational establishment has been done in the article. It is mentioned that competence-based approach – is the approach to determine the results of teaching, based on their description in the terms of competences, and it is the key methodological instrument of realization of the aim of Bologna process. It is determined that competence-based approach means directivity of education to forming of the student competences, with the help of professional and social tasks in educational process. Competence-based approach expects rise of subjectivity of the student himself or herself in educational process, connected with the ability to orientate in the informational stream and reflection, that is behavioral models are formed, when the graduate is able not only to reproduct information (knowlegde), but to orientate independently in the situation, and qualified solve the tasks, which arise. It is found out that realization of competence-based approach is impossible without strengthening of practical directivity of professional education under the conditions of its fundamentality preserving. The categories «capacity», «competence» and «professional competence» are analyzed. It is determined that competence of the future tutor is studied as a separate kind of professional pedagogical competence in the sphere of pre-school education, which is closely connected with and mutually conditioned with other kinds of psychologic-pedagogical competence of the future tutors of this profile, and which is the result of mastering of a number of professional capacities, stipulated both by the specificity of work with children, and peculiarities of the process of social development of preschoolers.

Key words: *competence-based approach, professional preparation, professional competence, competence of the future specialist, capacity.*

Дата надходження статті: «15» березня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «02» квітня 2015 р.

УДК 37:[174.7:159.947.23]:82-96(045)

НАТАЛІЯ КАЗАКОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Сутність поняття «відповідальність»

У статті висвітлено проблему інтерпретації терміна «відповідальність» у науковій літературі. Здійснено дослідження основних підходів до визначення сутності поняття «відповідальність» на основі аналізу філософських, психолого-педагогічних праць, довідкових і енциклопедичних видань. У результаті аналізу джерел інформації уточнено зміст поняття «відповідальність».

У статті висвітлені ідеї про необхідність формування активної, громадянсько свідомої, компетентної особистості сучасного педагога, однією з важливих якостей, що забезпечує це, є відповідальність. Виокремлено показники відповідальності педагога, до яких віднесено: моральну зрілість; доброзичливе ставлення до дітей, батьків, колег; досягнення фінансового, професійного успіху.

Узагальнено думки щодо розуміння поняття «відповідальний учитель» через розкриття таких його дій: «дати відповідь самому собі», «дати відповідь іншим», «дати відповідь складній ситуації», « подолати страх перед відповідальністю».

Ключові слова: *відповідальність, відповідальність педагога, «дати відповідь самому собі», «дати відповідь іншим», «дати відповідь складній ситуації», « подолати страх перед відповідальністю».*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Професійна етика вчителів традиційно займає важливе місце у педагогічній теорії та практиці. Особливої актуальності це питання набуває у періоди криз і суспільних змін. Саме такий етап переживає Україна, яка відчуває гострі проблеми свого розвитку. Це стосується питань не стільки соціально-економічної, політичної сфери, а скільки – культурної, морально-духовної. Визначальна роль у їх розв'язанні належить системі освіти, а в ній – педагогові. Не викликає сумніву, що від висоти рівня етичного розвитку вчителя значною мірою залежить моральне здоров'я нації, її прогресивний поступ і щасливе майбутнє.

Євроінтеграційні процеси, які розпочалися сьогодні в Україні, потребують толерантного виховання молоді, спроможної врятувати суспільство від тотального самознищення, загибелі, а